

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยามีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ และ 3) ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ไปใช้กับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอื่น วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ดำเนินการดังนี้

ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู จำนวน 10 คน และผู้ปกครอง จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม ดำเนินการวิจัยโดยสร้างประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม นำประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มไปทดลองใช้ถามครูและผู้ปกครองของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา จำนวน 3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้คำถามเมื่อนำประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มไปใช้ ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มในวันจันทร์ที่ 10 เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมดอกแก้ว ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ สนทนากลุ่มครู เวลา 09.00-11.00 น. และสนทนากลุ่มผู้ปกครอง เวลา 13.00-15.00 น. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานฯ

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาหาข้อมูลพื้นฐานองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการและแนวคิดเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม การบริหารสถานศึกษา รูปแบบและการพัฒนารูปแบบเอกสารรายงานการประเมินตนเอง แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานผลการดำเนินงาน สารสนเทศต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร ดำเนินการวิจัยโดยสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร นำแบบวิเคราะห์เอกสารไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลพื้นฐานองค์ประกอบของรูปแบบฯ

ขั้นตอนที่ 2 สันทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาหาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 6 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม ดำเนินการวิจัยโดยสร้างประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม นำประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ดำเนินการสนทนากลุ่ม ในวันจันทร์ที่ 3 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 เวลา 09.00-11.00 น. ณ ห้องประชุมดอกแก้ว ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลองค์ประกอบของรูปแบบฯ

ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ แหล่งข้อมูล ได้แก่ 1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานฯ จากการจัดสนทนากลุ่มครูและผู้ปกครอง 3) ข้อมูลพื้นฐานองค์ประกอบของรูปแบบฯ จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 4) องค์ประกอบของรูปแบบฯ ข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร ดำเนินการวิจัยโดยสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร นำแบบวิเคราะห์เอกสารไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

(Content Validity) และนำไปยกร่างรูปแบบฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเสนอร่างรูปแบบฯ

ขั้นตอนที่ 4 สันทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ครูกายภาพบำบัด จำนวน 1 คน และผู้ปกครอง จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม ดำเนินการวิจัยโดยสร้างประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม นำประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ดำเนินการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นในวันศุกร์ที่ 20 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมดอกแก้ว ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมพิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติพื้นฐานหาร้อยละ สรุปตามประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม เสนอข้อมูลระดับความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลนำมาพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ให้เป็นรูปแบบฯ ที่ถูกต้องและมีความสมบูรณ์ที่สุด เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 ทดลองใช้รูปแบบฯ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน ครู จำนวน 10 คน และผู้ปกครอง จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความสามารถเด็กรายบุคคล และแบบสอบถามความพึงพอใจ ดำเนินการวิจัยโดยผู้วิจัยและครูที่ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ร่วมกันพัฒนาแบบประเมินความสามารถเด็กรายบุคคล โดยการปรึกษาหารือร่วมกัน นำแบบประเมินความสามารถเด็กรายบุคคลไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำแบบประเมินความสามารถเด็กรายบุคคลไปทดลองใช้กับครูของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา จำนวน 3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการนำแบบประเมินความสามารถเด็กรายบุคคลไปใช้ และสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน เนื่องจากมีบริบทใกล้เคียงกัน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยนำรูปแบบฯ ที่ได้ปรับปรุง แก้ไข ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะเพิ่มเติม

จากการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ แล้วนำไปทดลองใช้จริงกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ครู และผู้ปกครอง กลุ่มเป้าหมาย ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการตามรูปแบบฯ และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการประเมินความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญารายบุคคลทั้งก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ โดยใช้แบบประเมินความสามารถเด็กรายบุคคล และทำการประเมินความพึงพอใจของครูและผู้ปกครองต่อการใช้รูปแบบฯ หลังจากทดลองใช้รูปแบบฯ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ ได้ผลการพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และระดับความพึงพอใจของครูและผู้ปกครองหลังจากการนำรูปแบบฯ ไปทดลองใช้ นำข้อค้นพบมาปรับปรุง พัฒนาเพื่อให้ได้รูปแบบฯ ที่มีความสมบูรณ์ ยืดหยุ่น สามารถนำไปขยายผลต่อไป วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน หาร์้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพะเยา ไปใช้กับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอื่น

ระยะนี้เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ไปใช้กับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอื่น ๆ แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และครู จำนวน 100 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ปีการศึกษา 2563 ในภาคเหนือ โดยเลือกมา 10 จังหวัด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบฯ ไปใช้ ดำเนินการวิจัยโดยสร้างแบบสอบถามความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบฯ ไปใช้ นำแบบสอบถามความเป็นไปได้ฯ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน เนื่องจากมีบริบทใกล้เคียงกัน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด จำนวน 10 แห่ง ในภาคเหนือ ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย แพร่ ลำพูน ลำปาง น่าน แม่ฮ่องสอน ตาก เพชรบูรณ์ พิจิตร และสุโขทัย เพื่อขออนุญาตนำรูปแบบฯ และคู่มือการใช้รูปแบบฯ ไปขยายผล และสอบถามความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบฯ ไปใช้กับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอื่น

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพะเยา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ โดยดำเนินการจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานฯ โดยการจัดสนทนากลุ่มครูและผู้ปกครอง ภาพรวม พบว่าสภาพปัจจุบัน ครูมีวุฒิการศึกษาหลากหลาย ขาดนักสหวิชาชีพ งบประมาณได้รับการจัดสรรจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษยังไม่เพียงพอ และวัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน มีการบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษาคอยสั่งการ ไม่เป็นระบบ ขั้นตอน ขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการดำเนินงานให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ตามที่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกำหนด ครูมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ความต้องการในการบริหารงานฯ ต้องการพัฒนาความสามารถเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และแนวทางการบริหารงานฯ นำแนวคิดและหลักการบริหารเชิงระบบ กระบวนการบริหารวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง และการบริหารแบบมีส่วนร่วม มาใช้ในการบริหารงานฯ

1.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบฯ โดยดำเนินการจาก 1) วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาหาข้อมูลพื้นฐานองค์ประกอบของรูปแบบฯ 2) สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาหาองค์ประกอบของรูปแบบฯ 3) ยกร่างรูปแบบฯ 4) สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ และ 5) ทดลองใช้รูปแบบฯ ภาพรวม พบว่า รูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต และองค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลป้อนกลับ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุด และผลจากการทดลองใช้รูปแบบฯ ความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการใช้รูปแบบฯ สูงขึ้น ทั้งภาพรวมและรายบุคคล และผ่านเกณฑ์การประเมินคะแนนความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามที่กำหนดเกณฑ์ไว้ คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถของเด็กฯ ต้องมีระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน และความพึงพอใจของครูและผู้ปกครองต่อการใช้รูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจตามที่กำหนดเกณฑ์ไว้ คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบฯ ต้องมีระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

1.3 ผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ไปใช้กับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอื่น

ดำเนินการโดยการสอบถามความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ไปใช้กับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง ภาพรวม พบว่า มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 3 ประเด็น คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ 2) การสร้างรูปแบบฯ และ 3) ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบฯ ไปใช้ รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบัน ครูมีวุฒิการศึกษาหลากหลาย ขาดนักสหวิชาชีพ งบประมาณได้รับการจัดสรรจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษยังไม่เพียงพอ และวัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน มีการบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษาคอยสั่งการไม่เป็นระบบ ขั้นตอน ขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการดำเนินงานให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ตามที่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกำหนด ครูมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ความต้องการในการบริหารงานฯ คือ พัฒนาความสามารถเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และแนวทางการบริหารงานฯ นำแนวคิดและหลักการบริหารเชิงระบบ กระบวนการบริหาร วงจรคุณภาพของเต็มมี้ง และการบริหารแบบมีส่วนร่วม มาใช้ในการบริหารงานฯ ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ซึ่งได้มาจากการจัดสนทนากลุ่มครูและผู้ปกครอง

2.2 สร้างรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ภาพรวม พบว่า รูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต และองค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลป้อนกลับ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุด และความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และความพึงพอใจของครูและผู้ปกครอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ผลการพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการใช้รูปแบบฯ พบว่า ทั้งภาพรวมและรายบุคคลมีพัฒนาการสูงขึ้น และผ่านเกณฑ์การประเมินคะแนนความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามที่กำหนดเกณฑ์ไว้ คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถของเด็กฯ ต้องมีระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยมีการวางแผนการดำเนินการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการเตรียมความพร้อมปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการบริหารจัดการ และพัฒนาบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษเกี่ยวกับเรื่องการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ แบบมีส่วนร่วม มีการดำเนินงานตามแผนการที่กำหนดแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป คัดแยกประเภทความพิการ ประเมินความสามารถพื้นฐาน จัดทำแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม จัดประสบการณ์ที่บ้านโดยครอบครัว สนับสนุนช่วยเหลือโดยชุมชน ประเมินความก้าวหน้า นิเทศติดตาม ประเมินผล และส่งต่อ มีการตรวจสอบแบบมีส่วนร่วม และมีการปรับปรุง แก้ไข แบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของประภาพรธรรม รักเลี้ยง (2556) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมตามความเหมาะสม ตั้งแต่การร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผิดชอบผลงานที่ออกมา ร่วมภาคภูมิใจในผลงาน รางวัลที่เกิดจากการร่วมกันปฏิบัติงานหรือรับข้อตำหนิต่างที่เกิดขึ้น นั่นคือร่วมทั้งผิดและชอบ เช่นเดียวกับอัมพร พิณสา (2561) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ประชาชนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและท้องถิ่นได้เข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาด้วยกันในท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มหรือองค์กรหรือหน่วยงานได้แสดงออกถึงแนวคิด แนวปฏิบัติ รวมถึงการได้ลงมือปฏิบัติทุกกระบวนการที่มาจากความสนใจในกิจกรรมใด ๆ ขององค์กร และการร่วมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น และการมีส่วนร่วม

เป็นปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในท้องถิ่น และนพดล ธุสัจจันทร์ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น พบว่า เด็กทุกคนมีพัฒนาการทุกทักษะสูงขึ้นหลังจากใช้รูปแบบฯ การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.2.2 ความพึงพอใจของครูและผู้ปกครองต่อการใช้รูปแบบฯ ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจตามที่กำหนดเกณฑ์ไว้ คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบฯ ต้องมีระดับ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานฯ เป็นอย่างดี แล้วนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างรูปแบบฯ โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ โดยร่วมวางแผนร่วมดำเนินงาน ร่วมตรวจสอบ ร่วมปรับปรุง แก้ไข ส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาความสามารถตามพัฒนาการสูงขึ้น ครูและผู้ปกครองเกิดความภาคภูมิใจและเห็นผลความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดและการมีส่วนร่วมของตนเองตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2561) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่จะกระจายอำนาจจากผู้มีอำนาจที่แต่เดิมจะใช้อำนาจเหนือกระบวนการมีส่วนร่วม โดยร่วมกันศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ค้นหาสาเหตุ ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ร่วมคิด ร่วมวางแผน สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมดำเนินการให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน ความคิดเห็นหรือร่วมบริหารงาน ร่วมติดตาม และประเมินผล เพื่อปรับปรุงพัฒนาและร่วมในการรับผลประโยชน์ทั้งทางบวกและลบ สอดคล้องกับอัมพร พิณะสา (2561) ที่กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมมี 3 ระดับ ประกอบด้วย 1) ร่วมคิด เริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมประชุม การกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ ยุทธศาสตร์ และการจัดทำแผน 2) ร่วมทำ เป็นการนำแผนสู่การปฏิบัติ โดยเข้าร่วมในการดำเนินการตามโครงการ 3) ร่วมติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ร่วมรับผิดชอบและรักษาผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมยังมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการใช้และรับผลประโยชน์ เช่นเดียวกับจอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทำให้การบริหารหรือการพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความหลากหลาย ถี่ถ้วน รอบคอบ มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการประสานงานที่ดี ทำให้การบริหารเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ และการรวมตัวกันของบุคคลเป็นเครือข่ายจะก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตรงเป้าหมาย โดยทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ

นพดล ฐิติจันทร์ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และเครือข่ายความร่วมมือที่มีต่อการใช้รูปแบบฯ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ไปใช้

ผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบฯ ไปใช้กับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอื่น ๆ ภาพรวม พบว่า รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้มีกระบวนการวิจัยที่มีขั้นตอนชัดเจน ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานฯ จากการจัดสนทนากลุ่มครูและผู้ปกครอง ทำให้ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และแนวทางการบริหารงานฯ ที่ชัดเจน วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อย่างหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานขององค์ประกอบของรูปแบบฯ ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบฯ จากการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบฯ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำมาพัฒนา แก้ไข และปรับปรุง ได้ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต และองค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลป้อนกลับ แล้วนำมาयर่างขึ้นเป็นรูปแบบฯ ดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ นำข้อเสนอแนะมาพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข จนเป็นรูปแบบฯ ที่ถูกต้อง มีความสมบูรณ์ที่สุด นำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการพัฒนาความสามารถของพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และความพึงพอใจของครู และผู้ปกครองต่อการใช้รูปแบบฯ เพื่อใช้ยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบฯ จนทำให้ได้รูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ที่มีความสมบูรณ์ ยืดหยุ่น มีความเป็นไปได้ ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2563) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในการสร้างและพัฒนา 2) การสร้างและพัฒนานวัตกรรม 3) การทดลองเพื่อตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรม 4) การประเมินและปรับปรุงนวัตกรรม สอดคล้องกับพันวษา พัฒนาอุดมสินคำ (2557) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการตรวจสอบรูปแบบฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นมีความถูกต้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ทั้ง 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนพดล ฐิติจันทร์ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิผล

ต่อการพัฒนาระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น พบว่า การพัฒนารูปแบบฯ ดำเนินการโดยศึกษาดูงานการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษที่ประสบผลสำเร็จในการนำเครือข่ายความร่วมมือมาใช้ในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ และจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการ และนำไปใช้ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่ายที่ 9 ได้จริง ดังนั้น รูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา จึงสามารถนำไปใช้ขยายผลกับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอื่น ๆ ให้มีการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อันจะส่งผลกับเด็ก ให้มีความสามารถของพัฒนาการสูงขึ้นได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปพัฒนาความสามารถของเด็กฯ ได้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาความสามารถของเด็กฯ ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของเด็กฯ มีพัฒนาการดีขึ้นทุกทักษะและทุกคน ครู ผู้ปกครอง พึงพอใจต่อการใช้รูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุด และรูปแบบฯ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ออยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

3.1.1 ควรสนับสนุนให้ศูนย์การศึกษาพิเศษทุกแห่งทั่วประเทศนำรูปแบบฯ ไปใช้ เพราะรูปแบบฯ ดังกล่าว เป็นการเชื่อมโยงการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้บริการฯ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนยังพัฒนาความสามารถของเด็กฯ ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล ซึ่งมีกฎหมายรองรับ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความสามารถของเด็กฯ ทำให้เกิดความไว้วางใจจากผู้ปกครองมากที่สุด เด็กฯ ได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง และนำไปสู่การพัฒนาเด็กฯ ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

3.1.2 ควรปรับระเบียบ กฎเกณฑ์ ให้เอื้อต่อการจัดการนำรูปแบบฯ ไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ

3.2 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่องค์กรที่สนใจในการนำรูปแบบฯ ไปใช้ ซึ่งได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ชมรม สมาคมผู้ปกครอง หน่วยบริการ ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ พัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มูลนิธิ และองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และผู้พิการ เป็นต้น ดังนี้

3.2.1 ควรศึกษาคู่มือและรายละเอียดของรูปแบบฯ ให้เข้าใจถ่องแท้ก่อนนำไปใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ

3.2.2 ควรนำรูปแบบฯ ไปใช้ให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ เพื่อให้การบริหารงานฯ มีประสิทธิภาพ

3.2.3 ควรประชุมชี้แจงและสร้างแรงจูงใจให้กับครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ภาควิชาหรือฝ่ายการศึกษา ให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบฯ ซึ่งจะส่งผลต่อการให้ความร่วมมือในการนำรูปแบบฯ ไปใช้ และยั่งยืนต่อไป

3.2.4 ควรสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ มีประสิทธิภาพ

3.2.5 ควรให้ความสำคัญและเสริมความเข้มแข็งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน เนื่องจากการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ เป็นการพัฒนาความสามารถของเด็กฯ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.3.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษประเภทอื่นของศูนย์การศึกษาพิเศษ

3.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการพัฒนารูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

3.3.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

3.3.4 ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ โดยติดตามผลการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่บ้าน รวมทั้งศึกษาเจตคติของผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อเด็กฯ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเด็กฯ ที่ยั่งยืนต่อไป